

ผลของโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

ศรัณย์พร อังสกุล, พยม.**

รัตนศิริ ทาโต, PhD.***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับอาชีวศึกษาเพศหญิงที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จากโรงเรียน 2 แห่ง ที่มีลักษณะคล้ายกันคือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนสุราษฎร์เทคโนโลยี โดยคัดเลือกโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน (30 คน/ห้อง) กลุ่มควบคุม 1 ห้อง และกลุ่มทดลอง 1 ห้อง จำนวนทั้งหมด 60 คน สุ่มเข้ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองจำนวนเท่ากัน กลุ่มควบคุมได้รับความรู้ตามหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้ในการทดลอง เครื่องมือกำกับการทดลอง ได้แก่ แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัย และแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย มีค่าความเที่ยง .82 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

2. ค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

คำสำคัญ: โปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน ความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย นักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิง

* วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลชัยบุรี

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Effects of a Self-Efficacy Promoting Program on the Intention to Use Condoms among Female Vocational Students in Suratthani Province*

Sarunporn Ungsakul, M.N.S.**

Ratsiri Thato, PhD.***

Abstract

The purpose of this quasi-experimental research was to examine the effects of a self- efficacy promoting program on the intention to use condoms among female vocational students in Suratthani Province. The sample of this study comprised 3rd year-vocational females from two comparable schools in Suratthani Province, namely Suratthani Vocational College and Surat Technology School. Two classrooms (30 students per classroom), one from each school, were randomly selected resulting in a total sample of 60 students. One classroom served as an experimental group, the other served as a control group. The control group received the usual information while the experimental group received the self-efficacy promoting program. The intervention was reviewed for its content validity by a panel of experts. The perceived self-efficacy was assessed to monitor the intervention, while the intention to use condoms was assessed by a questionnaire. Cronbach's alpha coefficient of the questionnaire was at .82. The data were analyzed using descriptive and t-test statistics.

The results of this study revealed that:

- 1. The mean score of the intention to use condoms in the experimental group after receiving the self-efficacy promoting program was significantly higher than before receiving the program ($p < .01$).*
- 2. The mean difference score of the intention to use condoms of the experimental group receiving the self-efficacy promoting program was significantly greater than those of the control group ($p < .01$).*

Keywords: *Self-efficacy promoting program, Intention to use condoms, Female vocational students*

* Thesis of Degree of Master of Nursing Science Program.

** Professional Nurse, Chaiburi Hospital.

*** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อย วัยรุ่นเริ่มมองว่าเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติ จากอุบัติการณ์ของการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาในทุกส่วนของประเทศเพศชายมีเพศสัมพันธ์อยู่ระหว่างร้อยละ 32.30-64.8⁽¹⁻³⁾ และเพศหญิงมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 9.4-32^(4,5) ซึ่งนับว่านักเรียนอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีอุบัติการณ์การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนสูง⁽³⁾ ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเพียงร้อยละ 6.3-16.1 เท่านั้นที่มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง^(3,6) และจากการศึกษาพบว่า กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์⁽⁷⁾ เนื่องจากมีอัตราการใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับคู่อุปถัมภ์ และเพื่อนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.16-78 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์เนื่องจากเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคู่อุปถัมภ์ทำให้ตนเองปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จากหลักฐานเชิงประจักษ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนอาชีวศึกษาในปัจจุบันเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีเพศสัมพันธ์ในอัตราที่สูงและมีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างสม่ำเสมออยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก⁽⁵⁾ ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ได้มากยิ่งขึ้น⁽¹⁾

ปัจจุบันพบว่าวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีการตั้งครรภ์และการคลอดเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจสถานการณ์การทำแท้งในประเทศไทย พบว่า ผู้หญิงที่เข้ามารับการรักษากภาวะแทรกซ้อน

จากการทำแท้งในโรงพยาบาลของรัฐ 787 แห่งทั่วประเทศ จำนวน 45,990 ราย พบว่า 28.5% เป็นการตั้งใจทำแท้งและกว่า 30% ของผู้ทำแท้งอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งการทำแท้งก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงตามมา ได้แก่ การติดเชื้อในกระแสเลือด อังเชิงกรานอักเสบและมดลูกทะลุ⁽⁸⁾

การใช้ถุงยางอนามัยสามารถป้องกันการติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์และการตั้งครรภ์ได้ หากมีการใช้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ⁽³⁾ ฉะนั้นเพื่อลดอุบัติการณ์ของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดกับเพศหญิงเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้วัยรุ่นหญิงรู้จักป้องกันตนเองจากผลกระทบเหล่านี้ โดยการให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ซึ่งจากบททบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในนักเรียนอาชีวศึกษาหญิง คือ อายุ เพศ การรับรู้ประโยชน์ในการใช้ถุงยางอนามัย ความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย การรับรู้อุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัย การรับรู้ความเสี่ยงของการเกิดโรค ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ และการตั้งครรภ์ บรรทัดฐานในกลุ่มเพื่อนต่อการใช้ถุงยางอนามัย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัย และทักษะในการเจรจาต่อรอง⁽⁹⁻¹¹⁾

ในการศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แนวคิด

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของ Bandura⁽¹²⁾ มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย อันจะนำไปสู่การใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง และสม่ำเสมอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระทำปัจจัยทำนายที่สามารถปรับเปลี่ยนได้โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของ Bandura⁽¹²⁾ เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ซึ่งการที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมนั้น การรับรู้สมรรถนะแห่งตน (Self-efficacy) เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรม ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลและการคงอยู่ของพฤติกรรม โดยเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้กับการกระทำพฤติกรรม โดย Bandura มีความเชื่อว่าบุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนแตกต่างกัน ซึ่งหากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมก็จะนำไปสู่การกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นๆ โดยผ่านขั้นตอนของการพัฒนาการรับรู้สมรรถนะแห่งตน 4 ขั้นตอน คือ 1) การใช้คำพูดชักจูง 2) การได้เห็นตัวแบบ

หรือประสบการณ์ของผู้อื่น 3) ประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง 4) สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ ฉะนั้น หากวัยรุ่นหญิงได้มีการรับรู้ถึงสมรรถนะแห่งตน เห็นถึงประโยชน์และลดอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัย มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครภ้อย่างถูกต้อง และมีทักษะในการเจรจาต่อรอง เพื่อให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัย ก็จะทำให้วัยรุ่นมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยสูง ซึ่งความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเป็นตัวทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย⁽¹³⁾ ความตั้งใจเป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรม กล่าวคือ ความตั้งใจของบุคคลที่จะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับความตั้งใจที่มีอยู่เดิม ดังนั้น ถ้าบุคคลมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมสูง ก็จะส่งผลให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมนั้นๆ ได้สูงเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน
2. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนกับกลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงหลังได้รับโปรแกรม

ส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน

2. ความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ชนิดสองกลุ่มวัดก่อน และหลังการทดลอง (The pretest-posttest control group design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเพศหญิงที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 อายุระหว่าง 18-20 ปี ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนระดับอาชีวศึกษาเพศหญิงที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จากโรงเรียน 2 แห่ง ที่มีลักษณะคล้ายกัน โดยคัดเลือกโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน (30 คน/ห้อง) โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้อง และกลุ่มทดลอง 1 ห้อง รวมจำนวน 60 คน ซึ่งมีการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีจำนวนเพศหญิงประมาณ 98% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสอดคล้องในรายวิชาครอบครัวศึกษา และความปลอดภัยในชีวิตเหมือนกัน ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาครอบคลุม เรื่องการเจริญเติบโต และพัฒนาการ

ทางเพศ ความหมายของเพศศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจในวัยรุ่น ระบบสืบพันธุ์ หลักการเลือกคูครอง การวางแผนครอบครัว และการคุมกำเนิด การตั้งครรรภ์ และการดูแลทารก พฤติกรรมของวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศ ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันภัยทางเพศ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 3) เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง และให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการวิเคราะห์อำนาจทดสอบ โดยใช้โปรแกรม Power Analysis for Sample Size เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดอำนาจทดสอบที่ 90% ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาของสุวรรณทิพย์ ชูทัพ⁽¹⁴⁾ พบว่า ต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย กลุ่มละ 7 คน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งห้องๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีการกระจายตัวเข้าใกล้โค้งปกติ และมีขนาดใหญ่มากเพียงพอในการทำวิจัย

การปกป้องสิทธิของผู้ถูกวิจัย

โครงร่างวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง สร้างสัมพันธภาพ และแนะนำตัว และอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาของการวิจัยและอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย

ครั้งนี้ไม่มีผลต่อคะแนนหรือเกรดของกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด นอกจากนี้ในระหว่างการวิจัยหากกลุ่มตัวอย่างไม่พอใจหรือไม่ต้องการเข้าร่วมในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถบอกเลิกได้โดยไม่ต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายใดๆ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิจัยถือเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้กับผู้อื่น อาจารย์เฉพาะทีมผู้วิจัยเท่านั้นที่จะมีสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลได้ และแบบสอบถามที่ใช้ ไม่มีการเปิดเผยชื่อ และนามสกุลที่แท้จริงแต่จะมีเพียงการลงรหัสเพื่อวัตถุประสงค์ของการบันทึกข้อมูลเท่านั้น

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือจำนวน 3 ชุด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของ Bandura⁽¹²⁾ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการใช้คำพูดชักจูง ขั้นตอนการได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น ขั้นตอนประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง และขั้นตอนสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ โดยมีแผนการสอนจำนวน 4 เรื่อง วิดีทัศน์จำนวน 2 เรื่อง ภาพสไลด์ประกอบการบรรยาย และคู่มือผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตนเอง ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพทางเพศ 1 ท่าน อาจารย์สอนวิชาเพศศึกษา 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านเพศศึกษา 1 ท่าน และนักวิชาการสาธารณสุขผู้เชี่ยวชาญด้านประชากรศึกษา และพฤติกรรมสุขภาพ 1 ท่าน

โดยถือเกณฑ์ การยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 3 ท่าน จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 4 ท่าน หลังจากนั้นนำคู่มือและภาพสไลด์ประกอบแผนการสอน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และการผลิตสื่อ จำนวน 1 ท่าน เพื่อดูความเหมาะสมของสื่อ หลังจากนั้นนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ชุดที่ 2 เครื่องมือกำกับการทดลองประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัยของ Hanna⁽¹⁵⁾ ที่แปลเป็นภาษาไทยโดย Thato et al.⁽³⁾ โดยมีค่าความเที่ยง .85 ซึ่งประเมินการรับรู้สมรรถนะของการใช้ถุงยางอนามัยใน 3 ประเด็น คือ 1) การใช้อย่างสม่ำเสมอ 2) การใช้อย่างถูกต้อง 3) การสื่อสารกับคู่อริก ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 14 ข้อ ลักษณะของคำตอบเป็นแบบ Likert 5 ระดับ ตั้งแต่ ไม่มั่นใจมาก (คะแนน = 0) ถึงมั่นใจมาก (คะแนน = 4) ทำการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ โดยนำแบบประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง .81

2.2 แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบทั้ง 3 ครั้ง จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

ชุดที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เหตุผลของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก บุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยครั้งแรก การใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรก การมีเพศสัมพันธ์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา จำนวนคู่นอนในปัจจุบัน การใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนที่มีในปัจจุบัน วิธีคุมกำเนิดที่ใช้ในปัจจุบัน และเหตุผลของการใช้หรือไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์

3.2 แบบประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของ Buunk⁽¹⁶⁾ ที่แปลเป็นภาษาไทยโดย Thato et al.⁽³⁾ ซึ่งมีการประเมินเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย ทั้งหมด 3 หัวข้อ ได้แก่ “ในอนาคตเมื่อท่านมีเพศสัมพันธ์ท่านจะใช้ถุงยางอนามัยหรือให้คู่นอนของท่านใช้หรือไม่” “หากการใช้ถุงยางอนามัยเป็นไปได้ ท่านจะงดการมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนหรือไม่” และ “เมื่อคู่นอนของท่านไม่ต้องการใช้ถุงยางอนามัย ท่านยังยืนยันที่จะใช้หรือไม่” ลักษณะของคำตอบเป็นแบบ Likert 5 ระดับ ทำการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดย ผู้วิจัยนำแบบประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์

อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง .82 และในกลุ่มตัวอย่างจริงมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระยะเตรียมการก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตทำการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลในนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3

1.2 หลังจากได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยพบผู้อำนวยการโรงเรียนและอาจารย์ฝ่ายวิชาการเพื่อแนะนำตนเองแล้วแจ้งวัตถุประสงค์การทำวิจัย และรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการดำเนินวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งนัดหมายวันและเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ขั้นที่ 2 ระยะดำเนินการทดลอง

กลุ่มควบคุม ได้รับความรู้ตามปกติจากหลักสูตรการเรียนการสอนตามปกติของโรงเรียนโดยอาจารย์สอนสุขศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าพบนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มควบคุม แนะนำตนเอง สร้างสัมพันธภาพ แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการวิจัย

2. หลังจากได้รับความร่วมมือ และยินยอมจากนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย (Pre-test)

กลุ่มทดลอง ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนโดยมีการจัดกิจกรรมทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยมีการจัดกิจกรรมในวันจันทร์และวันศุกร์ในสัปดาห์เดียวกัน และมีการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1) การใช้คำพูดชักจูง 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น 3) ประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง 4) สถานะด้านร่างกายและอารมณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 ของการดำเนินกิจกรรม (วันจันทร์ของสัปดาห์ที่ 1)

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง สร้างสัมพันธภาพ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2. หลังจากได้รับความร่วมมือและยินยอมจากนักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย (Pre-test)

3. ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามคู่มือการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมที่ 1 คือ การใช้คำพูดชักจูงโดยผู้วิจัยด้วยการให้ข้อมูลตามแผนสอนเรื่องผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและใครคือกลุ่มเสี่ยง และการไม่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน: วิธีป้องกันผลกระทบที่ได้ผล 100% โดยบรรยายผ่านภาพสไลด์ร่วมกับการใช้คู่มือ “ผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตัวเอง”

และกิจกรรมที่ 2 การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์โดยการฉายวีดิทัศน์เรื่อง สายด่วนวัยใสเข้าใจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ และประสบการณ์ผู้หญิงท้องเมื่อไม่พร้อม พร้อมทั้งเล่นเกมแล่นน้ำ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงภาวะเสี่ยงของโรคเอดส์ จากการมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนหลายคน ถ้าไม่มีการป้องกัน ไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยก็จะสามารถทำให้ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ได้

4. สรุปสาระของการทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถาม และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ด้วยบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นกันเอง

ครั้งที่ 2 ของการดำเนินกิจกรรม (วันศุกร์ของสัปดาห์ที่ 1)

1. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม และผู้วิจัยทบทวนสาระในเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และกลุ่มเสี่ยง และวิธีป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ในครั้งที่ 1

2. ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามคู่มือการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมที่ 1 การใช้คำพูดชักจูงโดยผู้วิจัย ด้วยการให้ข้อมูลตามแผนสอนเรื่อง หากตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์: ถุงยางอนามัย สัญลักษณ์ของความรับผิดชอบโดยการบรรยายผ่านภาพสไลด์ร่วมกับการใช้คู่มือ “ผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตัวเอง” พร้อมทั้งเล่นเกม Catch the sperm กิจกรรมที่ 2 การพูดชักจูงโดยกลุ่มเพื่อน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มให้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 6-10 คน อภิปรายกลุ่มในประเด็น ผู้หญิงยุคใหม่

กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กิจกรรมที่ 3 การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ เป็นการใช้ตัวแบบจริง โดยผู้วิจัยสาธิตวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องให้ดูเป็นตัวอย่างโดยการฝึกปฏิบัติกับหุ่นอวัยวะเพศชายจำลอง และกิจกรรมที่ 4 ประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องโดยกลุ่มตัวอย่างได้ฝึกปฏิบัติการใช้ถุงยางอนามัยกับหุ่นอวัยวะเพศชายจำลอง

3. ผู้วิจัยสรุปสาระของการทำกิจกรรม และเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถาม และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ด้วยบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และเป็นกันเอง

ครั้งที่ 3 ของการดำเนินกิจกรรม (วันจันทร์ของสัปดาห์ที่ 2)

1. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม และผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามคู่มือการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมที่ 1 การใช้คำพูดชักจูง โดยผู้วิจัยให้ข้อมูลตามแผนสอนเรื่อง ความปลอดภัย ใครละจะไม่สนใจ โดยการบรรยายผ่านภาพสไลด์ร่วมกับการใช้คู่มือ “ผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตัวเอง” กิจกรรมที่ 2 การพูดชักจูงโดยกลุ่มเพื่อน โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มให้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 6-10 คน อภิปรายกลุ่มในประเด็น “กลยุทธ์การเจรจาต่อรองเพื่อให้คุณอนใช้ถุงยางอนามัย” กิจกรรมที่ 3 ประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มให้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 5 คน แสดงบทบาทสมมติเรื่อง “ชีวิตที่เลือกได้” ซึ่งเป็นสถานการณ์สมมติที่ฝึกกลุ่มตัวอย่างให้ฝึกทักษะการเจรจาต่อรองเพื่อให้คุณอนใช้ถุงยางอนามัย แล้วให้

กลุ่มตัวอย่างร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางสู่การปฏิบัติจริง และให้คำมั่นสัญญาว่าจะดูแลตัวเอง เน้นการเห็นคุณค่าของตนเอง

2. ผู้วิจัยสรุปสาระของการทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถาม และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ด้วยบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นกันเอง

ขั้นที่ 3 ระยะหลังการทดลอง

ครั้งที่ 4 ของการดำเนินกิจกรรม (วันศุกร์ของสัปดาห์ที่ 2) เป็นการประเมินผลหลังการทดลอง

กลุ่มควบคุม ประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย (Post-test) หลังจากสิ้นสุดการดำเนินการวิจัย และผู้วิจัยให้ความรู้ตามแผนการสอน อภิปรายกลุ่ม เล่นเกมและแสดงบทบาทสมมติ และแจกเอกสารคู่มือ “ผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตัวเอง”

กลุ่มทดลอง ประเมินความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย (Post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล นำมาแจกแจงความถี่จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงก่อน และหลังได้รับการส่งเสริมการรับรู้

สมรรถนะแห่งตน โดยใช้สถิติ Dependent t-test

3. เปรียบเทียบความต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Independent t-test

ผลงานวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 18.87 ปี และ 18.80 ปี ตามลำดับ โดยทุกคนนับถือศาสนาพุทธรายได้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีรายได้ 3,001-4,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 และ 36.7 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่รายได้มีความเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 86.7 และ 90.0 ตามลำดับ และกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 53.3 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 56.7

อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของกลุ่มทดลอง คือ 15.43 ปี และในกลุ่มควบคุม คือ 15.76 ปี บุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยครั้งแรก ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คือ คนรัก คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับเหตุผลของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของกลุ่มทดลองคือ รักและตามใจแฟนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7 และเหตุผลรองลงมา คือ อยากรู้ อยากลอง และถูกบังคับข่มขืน คิดเป็นร้อยละ 21.4 เท่ากัน สำหรับกลุ่มควบคุม พบว่า เหตุผลส่วนใหญ่ของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ รักและตามใจแฟน

คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมา คือ อยากรู้ อยากลอง คิดเป็นร้อยละ 35.3

กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 64.3 และ 64.7 ตามลำดับ สำหรับเหตุผลของการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มทดลองคือ เพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมา คือ ใช้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์และป้องกันโรคเอดส์ คิดเป็นร้อยละ 32.2 และ 21.4 ตามลำดับ ในกลุ่มควบคุมพบว่า ใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ เพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์คิดเป็นร้อยละ 30.0 สำหรับเหตุผลของการไม่ใช้ถุงยางอนามัยมากที่สุดในกลุ่มทดลอง คือ คิดว่าไม่เป็นธรรมชาติ และคิดว่าไม่ไว้ใจกัน คิดเป็นร้อยละ 22.2 เท่ากัน ในกลุ่มควบคุม พบว่า เหตุผลของการไม่ใช้ถุงยางอนามัยมากที่สุด คือ คิดว่าไม่เป็นธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา คือ คิดว่าไม่น่าตั้งครรภ์และขัดจังหวะการร่วมเพศ คิดเป็นร้อยละ 15.4 เท่ากัน

จำนวนคู่นอนที่มีในปัจจุบันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคู่นอนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยกลุ่มทดลองมีคู่นอนเป็นแฟน คิดเป็นร้อยละ 100 และกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีคู่นอนเป็นแฟน คิดเป็นร้อยละ 92.9 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีการใช้ถุงยางอนามัยกับแฟนนานครั้ง คิดเป็นร้อยละ 63.6 และ 35.7 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์เพียงร้อยละ 9.1 และ 21.4 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงก่อน และหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน ($n = 30$)

กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		df	t	p-value
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
ความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย (พิสัย: 0-12)	5.66	1.60	10.63	0.99	29	14.72	.000
การแปลคะแนน	ระดับต่ำ		ระดับสูง				

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนกับกลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) นั่นคือ นักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงที่ได้รับความรู้ตามปกติ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงระหว่างกลุ่มทดลอง ($n=30$) และกลุ่มควบคุม ($n=30$)

ความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย	\bar{d}	S_d	df	t	p-value
กลุ่มทดลอง	4.97	1.85	58	11.33	.000
กลุ่มควบคุม	0.13	1.43			

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 และ 2 นั่นคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงที่ได้รับความรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนเป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนโดยผ่านการพัฒนาการรับรู้สมรรถนะแห่งตนจาก 4 แหล่ง ตามแนวคิดของ Bandura⁽¹²⁾ คือ 1) การใช้คำพูดชักจูง 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น 3) ประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง และ 4) สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีการรับรู้ถึงสมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัย เห็นถึงประโยชน์ และลดอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัย มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์อย่างถูกต้อง และมีทักษะในการเจรจาต่อรองเพื่อให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัย จึงส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้น ดังรายละเอียดของกิจกรรมซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal persuasion)

1.1) การพูดชักจูงโดยผู้วิจัย เป็นการให้ข้อมูลตามแผนการสอน 4 เรื่อง โดยมีสื่อสไลด์ประกอบการสอนและคู่มือผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตนเอง พร้อมทั้งมีการเล่นเกมแลกน้ำและเกม Catch the sperm ซึ่งการใช้คำพูดชักจูงเป็นกิจกรรมที่ใช้คำพูดเพื่อโน้มน้าวให้บุคคลเชื่อมั่นว่าตนเองมีสมรรถนะที่จะกระทำพฤติกรรมให้ประสบความสำเร็จได้⁽¹²⁾ การใช้คำพูดชักจูงด้วยการให้ข้อมูลความรู้เหล่านี้ ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเห็นถึงประโยชน์ และลดอุปสรรคของการใช้ถุงยางอนามัย และมีทักษะการเจรจาต่อรองส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงเกิดความมั่นใจในสมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัย อันจะนำไปสู่การเพิ่มความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และมีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ 1.2) การพูดชักจูงโดยกลุ่มเพื่อน เป็นการร่วมกันอภิปรายกลุ่มในประเด็น “ผู้หญิงยุคใหม่กล้าคิดกล้าเปลี่ยนแปลง” และ “กลยุทธ์การเจรจาต่อรองเพื่อให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัย” ในการอภิปรายกลุ่มกระบวนการกลุ่ม (Group dynamic) จะเอื้อให้สมาชิกในกลุ่มได้มีการแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์อย่างครอบคลุม ซึ่งอิทธิพลของกลุ่มจะช่วยชักจูงให้สมาชิกเกิดการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อ ทศนคติของตนเองต่อการใช้ถุงยางอนามัย และเกิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอันจะนำไปสู่การกระตุ้นให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย

2. การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น 2.1) จากตัวแบบสัญลักษณ์คือ วิดีทัศน์จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1. สายด่วนวัยใสเข้าใจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ 2. ประสบการณ์ผู้หญิงท้องเมื่อไม่พร้อม และคู่มือผู้หญิงยุคใหม่ร่วมใจป้องกันตัวเอง 2.2) จากตัวแบบจริงโดยผู้วิจัยสาธิตวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องกับหุ่นอวัยวะเพศจำลอง โดยใช้ถุงยางอนามัยที่ใช้สำหรับผู้ชาย ซึ่งการให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงได้เห็นตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านวีดิทัศน์ สื่อคู่มือ และตัวแบบจริงโดยผู้วิจัยได้ทำการสาธิตวิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องเพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงเกิดทักษะในการใช้ถุงยางอนามัยได้ด้วยตนเอง เป็นการลดปัญหาการลองผิดลองถูกลดลดจนหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิดในการปฏิบัติ ซึ่งการได้เห็นตัวแบบที่สามารถสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงจะทำให้ให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงเกิดการเรียนรู้โดยการสังเกตผ่านกระบวนการตั้งใจ การเก็บจำ การกระทำและการจูงใจ⁽¹²⁾ ส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงเกิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ถุงยางอนามัย อันจะส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3. ประสบการณ์ที่กระทำสำเร็จด้วยตนเอง 3.1) โดยกลุ่มตัวอย่างฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องกับหุ่นอวัยวะเพศชายจำลอง 3.2) โดยการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “ชีวิตที่เลือกได้” ซึ่งการที่นักเรียนอาชีวศึกษาได้มีการฝึกทักษะการใช้ถุงยางอนามัย โดยมีการฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะที่เพียงพอ จะทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีความเชื่อมั่นในสมรรถนะแห่งตน และปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองจนประสบ

ความสำเร็จหลายๆ ครั้ง ส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเพิ่มมากขึ้น สำหรับขั้นตอนของการแสดงบทบาทสมมติซึ่งเป็นสถานการณ์สมมติที่ให้กลุ่มตัวอย่างได้ฝึกทักษะในการเจรจาต่อรองเพื่อให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัยจะช่วยให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงสามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น มีโอกาสได้สวมบทบาทของคนอื่นทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงกล้าพูดต่อรองให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งการที่บุคคลกระทำและประสบความสำเร็จด้วยตนเองหลายๆ ครั้งจะส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเพิ่มมากขึ้นก็จะส่งผลให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมุ่งมั่นที่จะต่อรองการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ อันจะส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงมีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มมากยิ่งขึ้น

4. สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิงโดยการให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยการฝึกทักษะการอภิปรายกลุ่มย่อย ด้วยการใช้คำถามที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการแสดงบทบาทสมมติด้วยบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นกันเอง เพื่อไม่ให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงเกิดความเครียดวิตกกังวล ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์⁽¹²⁾ การที่บุคคลมีสภาวะด้านอารมณ์ทางบวก เช่น ความรู้สึกพึงพอใจ ความรู้สึกมีความสุข ก็จะส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงส่งเสริมให้นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงอยู่ในสภาวะ

ร่างกาย และอารมณ์ที่ผ่อนคลาย ทำให้เกิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนส่งผลให้มีความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องและสม่ำเสมอต่อไป

สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงกลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติจากหลักสูตรการเรียนการสอนปกติ เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการพัฒนาการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ขาดการส่งเสริมถึงประโยชน์ของการใช้ถุงยางอนามัย และไม่ได้รับการจัดอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัย ขาดการพัฒนาทักษะการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง และขาดทักษะการเจรจาต่อรองให้คู่นอนใช้ถุงยางอนามัย จึงทำให้ไม่มีความตั้งใจที่จะใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมสุขภาพได้⁽¹⁷⁾ ทั้งนี้ นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงกลุ่มที่ได้รับความรู้ตามหลักสูตรการเรียนการสอนปกติ เมื่อประเมินคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงกลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ จึงมีการเพิ่มขึ้นน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตน

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าการนำแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของ Bandura⁽¹²⁾ มาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมสามารถส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิงกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนมีค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้ตามปกติ ซึ่งจะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย โดยมีการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง

และสม่ำเสมอ ส่งผลให้มีอัตราการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ด้นน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ สิมทะราช⁽¹⁸⁾ ซึ่งศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเอง และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สมรรถนะในตนเองสูงกว่าก่อนการศึกษา และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$ และ $p < .01$ ตามลำดับ) สอดคล้องกับการศึกษาของแสงสุรีย์ ทศนพุนชัย⁽¹⁹⁾ ศึกษาประสิทธิผลของการอบรมเพื่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงตั้งครรภ์ ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง 1 และ 4 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์สูงกว่าก่อนทดลอง เช่นเดียวกับการศึกษาของ Ralph⁽²⁰⁾ ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในวัยรุ่นหญิงแอฟริกา ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้สมรรถนะของตนเองในการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้าย และมีทักษะการใช้ถุงยางอนามัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิง ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้จึงควรนำไปใช้อย่างอิงกับกับกลุ่มประชากรที่เป็นเพศหญิงเท่านั้น

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศหญิง มิได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ดังนั้นการที่มีความตั้งใจในระดับสูงก็คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยสูงด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ควรสนับสนุนให้มีการพิจารณานำโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนไปใช้ในการส่งเสริมความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มวัยรุ่นในโรงเรียน

2. ด้านการบริหาร ควรมีการกำหนดนโยบายเชิงรุกที่เน้นการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มวัยรุ่น โดยนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ใน

การกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย

3. ด้านการศึกษาพยาบาล ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 4 แห่ง เพื่อให้ นักเรียนพยาบาลเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัย และนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาถึงผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ ด้วย เช่น กลุ่มชายรักชาย

รายการอ้างอิง

1. บุญยานุช เดชบริบูรณ์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนชายในวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดตาก [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2544.
2. พิสมัย นพรัตน์. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2543.
3. Thato S, Charron-Prochownik D, Dorn LD, Albrecht SA, Stone CA. Predictors of condom use among adolescent Thai vocational students. J Nurs Scholarsh 2003; 35: 157-63.
4. รัชณี ศรีสว่าง. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในอำเภอเมืองเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2545.
5. กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. ข้อมูลผู้ป่วยเอดส์. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค; 2550.

6. ธรรัตน์ เชนนะลิริ, ธนรักษ์ พลพัฒน์. การเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาชายและหญิง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2. รายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา 2547;149-54.
7. สุปรียา รามการุณ. ความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาจังหวัดตรัง [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2544.
8. กองวางแผนครอบครัวและประชากร. ผลการสำรวจสถานการณ์การทำแท้งในประเทศไทย. นนทบุรี: กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2542.
9. ชัยสิทธิ์ พงษ์พัฒน์. การสำรวจพฤติกรรมและการรับรู้ของนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่เกี่ยวกับโรคเอดส์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2544.
10. อิตนาถ ลิ้มอรุณ. ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของวัยรุ่น [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2549.
11. Kaneko N. Association between condom use and perceived barriers and self-efficacy of safe sex among young women in Japan. Nurs Health Sci 2007; 9:284-9.
12. Bandura A. Self-efficacy: the exercise of control. New York: W. H. Freeman; 1997.
13. Sheeran P, Orbell S. Do intentions predict condom use? Meta-analysis and examination of six moderator variables. Br J Soc Psychol 1998; 37(Pt 2): 231-50.
14. สุวรรณทิพย์ ชูทัพ. ผลของโปรแกรมความเชื่อด้านสุขภาพต่อความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพศชาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.
15. Hanna KM. An adolescent and young adult condom self-efficacy scale. J Pediatr Nurs 1999; 14:59-66.
16. Buunk B, Bakker A, Sieor F, van den Eijnden, RJ, Yzer MC. Predictors of AIDS-preventive behavioral intention among adult heterosexual at risk for HIV-infection: extending current models and measures. AIDS Educ Prev 1998; 10:149-72.
17. ทศนี ประสภกิตติคุณ. การรับรู้สมรรถนะของตนเองกับพฤติกรรมสุขภาพ. วารสารสภาการพยาบาล 2544; 16:1-12.

18. พัชรินทร์ ลิ้มทะราช. ผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2544.
19. แสงสุรีย์ ทศนพูนชัย. ประสิทธิภาพของการอบรมเพื่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงตั้งครรภ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2540.
20. DiClemente RJ, Wingood GM, Harrington KF, Lang DL, Davies SL, Hook EW, et. al. Efficacy of an HIV prevention intervention for African American adolescent girls : a randomized controlled trial. JAMA. 2004; 292: 191-9.